

ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ
& ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
&
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΟΜΟΣ Β΄
1965 - 1966

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ

Ε.Υ.Δ. Π.Ε.Κ. Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

Ἰανουάριος 1965-Δεκέμβριος 1966

Τεύχη 11 - 20

*Ἐπιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

I. ΔΡΟΡΑ (Ληομονημένες σελίδες)

Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἡ θέση τοῦ ἔθνους μας στὴν ὀρθογραφία τῆς γλώσσας του. Οἱ ἀγιάτρευτες δυσκολίες τοῦ σημερινοῦ τονισμοῦ	Σελ. 249
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
» » Πρὶν καὶ ἡ διγλωσσία γεννᾷ πολλαπλές καὶ βαθιές βλάβες στὸ ἔθνος μας.	» 293
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
Ἐπόμνημα Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου. Μάιος 1912	» 325
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο: Ἡ γλώσσα μας στὰ σχολεῖα τῆς Μακεδονίας. Τεύχος 14	» 1
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	

II. ΜΕΛΕΤΕΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ · ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ · ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Ἐλευθερίου Ἀθανασίου: Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ παιδικοῦ συναισθήματος.	» 592
Δεωνίδα Βελιαρούτη: Ἡ μελέτη τοῦ περιβάλλοντος.	» 523,590
Ἀριστείδου Βουγιούκα: Τὰ Δημοτικά μας τραγούδια	» 507
Θεοφράστου Γέρου: Θεωρία τῆς Γλώσσας	» 483
Σπύρου Κεχρη: Τὸ φιλοσοφικὸ ζήτημα ἀντίρροπο τῆς πνευματικῆς κρίσης τῆς ἐποχῆς μας	» 497
Ἀντωνίου Κρέτση: Ἐποπτεία καὶ ἔγνοια	» 26
Γ. Κυριαζοπούλου: Δύναται νὰ αὐξηθῆ ἡ εὐφυΐα	» 611
Κων. Λυκομήτρου: Ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ ἐποχὴ μας	» 346
Leon Jeunehomme : Ἡ πρόδος τῆς Ψυχολογίας καὶ τὸ ἔργον τοῦ J. Piaget (Μεταφρ. Α. Κρέτση)	» 304,366
John Macmurray: Ἀνθρωπιστικὴ Ἀγωγή (Μετ. Ε. Κασιόλα)	» 267
Γ. Μαραγκοδάκη: Ἡ θεωρία τοῦ Skinner γιὰ τὴ μάθηση	» 514
Δημ. Παλυβοῦ: Οἱ ἀριστερόχειρες	» 25
Γ. Παπακωστούλα: Τὰ συνειδησιακὰ βιώματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων	» 296,328
Ἀθανασίου Πόπορη: Τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται τὸ σύγχρονο παιδί	» 451,503
Γρ. Τριανταφύλλου: Μηχανισμοὶ ἄμυνας ἢ προσαρμογῆς	» 277
Γεωργίου Τσαμπῆ: Τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Σκωτίας. Προτάσεις γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν	» 547,625
Ι. Χαλαμποπούλου: Παιδεία καὶ Τεχνικὸς Πολιτισμὸς	» 1

III. ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ

'Ελευθερίου 'Αθανασίου:	Γλώσσα και σχολικό πρόγραμμα	Σελ. 18
»	»	»
»	'Η φυσική, πνευματική και κοινωνική εξέλιξη του παιδιού της σχολικής ηλικίας και η ανάγνωση	» 311
Θεοφράστου Γέρον:	Τὰ λάθη τονισμού και ἡ ποσοστιαία σχέση τους μετὰ τὸ σύνολο τῶν ὀρθογραφικῶν λαθῶν	» 253
'Εμμ. 'Εμμανουηλίδου:	'Ο ἐπαινος, ἡ ἐπίπληξη και ἡ ἀδιαφορία ὡς κίνητρα εἰς τὴν σχολ. ἐργασίαν	» 352
Εὐθ. Θεοδωροπούλου:	'Η τεχνολογία εἰς τὸ σχολεῖον	» 282
Κων. Κίτσου:	Οἱ δυσκολίες τῶν μαθητῶν στὴ λύση ἀριθμητικῶν προβλημάτων	» 3,10
Χριστ. Παπαδοπούλου:	Αἰσθητικὴ 'Αγωγή	» 29
Σπύρου Πολίτη:	Μερικὰ προβλήματα τοῦ σχολείου	» 500
'Αγγέλου Σαφαρίκα:	Τὰ Σχολικὰ προγράμματα	» 334
'Ελ. Σταματάκη:	Κατ' οἶκον ἐργασία τοῦ παιδιοῦ	» 480,41
»	Οἱ οἰκογενειακὲς καταστάσεις ἐπηρεάζουν τὴν σχολικὴν ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ	» 323

IV. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Χάρη Σεκελλαρίου:	Προβλήματα τῆς Παιδικῆς Λογοτεχνίας . .	» 461
-------------------	---	-------

V. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

'Αντωνίου Μπενέκου:	'Η μείωση τοῦ ὅριου ἡλικίας στὴν πρώτη Δημοτικοῦ (Ραδ. ὁμιλία)	» 539
Samuel Roller :	'Η ἔνωση τῶν δυνάμεών μας (Μεταφ. Α.Σ.) . .	» 59
Γρ. Τριανταφύλλου:	'Επιστημονικὸ Συνέδριο	» 290
»	»	»
»	'Η 'Επιμόρφωση ἐνηλίκων, συνέχεια και συμπλήρωση τῆς σχολ. ἐκπαιδεύσεως	» 520
»	»	»
»	'Εκθεση α) πάνω στὴν σύσκεψη Ο.Ο.Σ.Α. ποὺ ἔγινε στὸ Παρίσι β) Πάνω στὶς ἐπισκέψεις σχολείων κ.λ.π. στὴν 'Αγγλία	» 31

VI. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Σπ. Κοκκίνη:	Βάσεις ὀργανώσεως σχολ. βιβλιοθηκῶν	» 543,597
Π.Ι. Σχοινᾶ:	Μέθοδος ἐπιμελοῦς μελάτης ἐπιστημονικοῦ βιβλίου και ἀποδελτιώσεως	» 285
'Αντ. Λαμπρινίδη:	«Πυγολαμπίδες» 'Αρχαδίου Πηγαίου	» 506

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΑΙΔΙ

ΠΩΣ ΘΑ ΒΟΗΘΗΣΩΜΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ Ν' ΑΝΑΠΤΥΧΘΗ ΟΜΑΛΩΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΟΠΟΡΗ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο)

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε ὅτι οἱ εὐθύνες μας εἶναι μεγάλες ἀπέναντι στὸ παιδί μας, στὸ Ἔθνος μας καὶ στὴ κοινωνία.

Τὸ τί θὰ γίνῃ τὸ παιδί ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς κληρονομικὲς προδιαθέσεις ποὺ τοῦ κληροδοτήσαμε, μᾶλλον ἄσυνείδητα, καὶ τὸ περιβάλλον, τὸ ὁποῖο δυνάμεθα νὰ τοῦ δημιουργήσωμε συνειδητά. Ἡ διαγωγή μας, τὸ παράδειγμά μας, θὰ παίξουν σημαντικὸ ρόλο στὴν ὁμαλὴ ἐξέλιξη τοῦ παιδιοῦ. Ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται ἡ ἐνστάλαξη τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ ἡ ἀνθρωπιστικὴ του δράση, ἡ πίστι του στὶς ὑγιεῖς ἀρχές καὶ ἡ μέχρι αὐτοθυσίας ὑπεράσπισή τους.

Ἄς ἀποφύγωμε τὸν σαρκασμὸ τῶν ἀξιῶν καὶ τὴν καλλιέργεια τοῦ ὑποκειμενικοῦ πνεύματος. Εἶναι ἔγκλημα νὰ ἐκφραζόμαστε ὅπως, δυστυχῶς, ἀκούγεται: «Φρόντιζε τὸν ἑαυτό σου». Ὁ ἑαυτούλης ποὺ προδίδει τὰ ἰδανικά, ποὺ ἱκανοποιεῖ τὰ ἔνστικτα καὶ κατεβάζει τὸν ἄνθρωπο στὴν στάθμη τοῦ ζώου. Χαρακτηριστικὰ δὲ Richards εἶπε: «Προτιμῶ νὰ εἶμαι ἓνας ἀνικανοποίητος Σωκράτης, παρὰ ἓνα ἱκανοποιημένο γουρούνι». (1)

**

Ἡ Κοινωνικὴ Ἀγωγή εἶναι ταυτόχρονα καὶ Ἀνθρωπιστικὴ. Τοῦτο νομίζω ὅτι ἔχει γίνει φανερὸ ἀπὸ ὅσα μέχρι τώρα ἀνέφερα. Κρίνω ὅμως σκόπιμο ν' ἀναφέρω μερικὲς ιδέες τοῦ John Macmurray, τέως καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἐδιμβούργου, ποὺ ὅταν τοῦ ἀνέθεσαν νὰ δώσῃ μιὰ διάλεξη γύρω ἀπὸ τὰ ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα διάλεξε τὸ θέμα: *Μαθαίνοντας νὰ γίνω ἄνθρωπος*. Εἶπε: «Ἀγωγή εἶναι νὰ μάθωμε νὰ γίνωμε ἄνθρωποι».

«Γεννιόμαστε ἄνθρωποι καὶ κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην μας ιδιότητα. Ὅμως πρέπει νὰ μάθωμε νὰ εἶμαστε ἄνθρωποι καὶ μπορούμε νὰ τὸ μάθωμε μόνον ὅταν τὸ διδαχθῶμε. Τόσο δύσκολο εἶναι νὰ τὸ μάθῃ κανεὶς ὥστε πολὺ λίγοι, ἄνθρωποι κατορθώνουν ν' ἀποκτήσουν ἔστω καὶ τὴν ἡμιμάθεια αὐτοῦ».

«Τὸ παιδί πρέπει νὰ μάθῃ νὰ ζῇ στὴν κοινωνία. Τοῦτο εἶναι πρωταρχικόν, διό-

1. J. A. Richards : Principles of Literary Criticism. 1924.

τι άποτυχία σ' αυτό είναι θεμελιώδης άποτυχία, ή όποία δέν δύναται ν' αναπληρωθῆ μέ έπιτυχία σ' άλλα πεδία. Διότι ή ικανότητά μας νά δημιουργοῦμε ολοκληρωμένες προσωπικές σχέσεις μέ τούς συνανθρώπους μας είναι τó μέτρο τῆς Ἄνθρωπιᾶς μας. Τά μειονεκτήματα τοῦ χαρακτήρα προηγούνται τῶν νευρικών κρίσεων, ὅπως ή άλαζονία, ή φιλαργυρία, ή έκθετική τάση κ.λ.π. Συνεχίζοντας εἶπε: Γνωρίζω μερικούς οἱ όποιοί είναι πολυμαθεῖς, ἀλλ' είναι πολὺ φτωχοὶ στή μόρφωση».

Μιλώντας για τήν οικογένεια έτόνισα τήν εὐθύνη τῶν γονέων. Τώρα είναι ή δική μας σειρά, τῶν δασκάλων. Ἀφήνω νά μιλήσῃ ὁ Macmurray «Υπάρχουν εκπαιδευτικοί, οἱ όποιοί οὐδέποτε διέθεσαν ἀρκετό χρόνο για νά στοχαστοῦν ἐπὶ τοῦ ἔργου των στήν αἴθουσα τῆς διδασκαλίας. Καί χωρίς αυτό τó στοχασμό, ένα καλῶς μορφωμένο άτομο, μέ μιᾶς ολοκληρῆς ζωῆς διδακτική πείρα δέν ἤμπορεῖ νά μιλήσῃ περὶ παιδείας. Καθώς γερνῶ οἱ ἀμφιβολίες μου για τή μόρφωσή μου (για τήν παιδεία) γίνονται περισσότερο σοβαρές. Μπορῶ ὅμως νά ἰσχυρισθῶ ὅτι ἔχω διαθέσει χρόνο για τó στοχασμό ἐκ τῆς σημασίας καί τῶν σκοπῶν τῆς Παιδείας καί ἀπό πολὺ καιρὸ ἔχω καλλιεργήσῃ τή συνήθεια νά κριτικάρω τίς προσπάθειές μου ὡς διδασκάλου. Ἔτσι ὅταν υπάρχουν ἀποδείξεις ὅτι δέν κάνω τή δουλειά μου τόσο καλά, ὅσο θά ἔπρεπε, ἐρωτῶ τόν ἑαυτόν μου, σχεδόν αυτόματα. Μήπως ἔχω πέσει στή παγίδα τοῦ νά διδάσκω τó Μάθημά μου, ἀντὶ νά διδάσκω τούς μαθητές μου;».

Ὁ Macmurray ἔχει ἀποσυρθῆ. Ἄν είναι πιά δάσκαλος. Ὁ στοχασμός του ὅμως ἴσως είναι πολύτιμος για μᾶς πού εἴμαστε «ἐν ἐνεργείᾳ». Ὁ καθένας μας ἔχει τó δικό του σύστημα ἀξιών καί τó δικό του σύστημα ἐργασίας. Στήν αἴθουσα τῆς διδασκαλίας εἴμαστε οἱ φορεῖς τῶν ἀντικειμενικῶν ἀξιών καί σύμφωνα μ' αὐτές πρέπει νά φερόμαστε καί νά διδάσκουμε. Ὡς πρὸς τó σύστημα ἐργασίας πρέπει νά εἴμαστε πάντοτε ἀνήσυχοι, νά παρακολουθοῦμε τήν ἐξέλιξη τῆς ἐπιστήμης μας, καί νά βελτιώνουμε τίς συνθῆκες καί τή μέθοδο τῆς ἐργασίας, ὥστε καί μεῖς ὡς ὑπεύθυνοι για τήν ἀγωγή τῶν παιδιῶν ἔναντι τῆς οικογενείας, τῆς κοινωνίας καί τῆς πολιτείας νά φανῶμεν ἀξιοί τῆς ἀποστολῆς μας καί συμβάλωμεν στήν ὀρθή ἀγωγή καί προπαρασκευή τῶν μαθητῶν μας, βοηθοῦντες αὐτούς καί πάντοτε ἐνθουμούμενοι ὅτι: «Μέγας σεβασμὸς ὀφείλεται στὸ παιδί».

✱

Ἄνακεφαλαίωση καί συμπέρασμα:

Μποροῦμε καί πρέπει νά βελτιώσωμε τó φυσικό περιβάλλον τοῦ παιδιοῦ. Τό πνευματικό περιβάλλον μολύνεται συνεχῶς καί γίνεται επικίνδυνο. Ὁ καθένας μας καί ὅλοι μαζί πρέπει νά ἐνδιαφεροῦμε για νά θεραπεύσωμε τά κακῶς ἔχοντα. Ἡ οικογένεια, τó σχολεῖο, ή ἐκκλησία, οἱ ἀρχές καί ή κοινωνία πρέπει νά φέρουν τó παιδί σ' ἐπαφή μ' ὅ,τι είναι «πρώτης ποιότητος» ἐνσταλάζοντας τά ὑψηλά ἰδανικά τῆς φυλῆς μας καί τά δόγματα τῆς θρησκείας μας για ν' ἀγαπήσουν τó ὥραϊο καί ν' ἀπεχθάνωνται τó ἄσχημο, τó χυδαῖο. (Ἀνθρωπιστική ἀγωγή). Νά τó βοηθήσωμε νά γίνῃ ἄνθρωπος ἀνεξάρτητος, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στόν ἑαυτόν του, νά ζῆσῃ μέ τούς συνανθρώπους του ὁμαλά, νά δημιουργήσῃ καί νά εὐτυχήσῃ. (Κοινωνική ἀγωγή).

✱

Ἡ εὐθύνη πέφτει σ' ὄλους μας. Ἀλλὰ κι' ὄλοι μας θ' ἀπολαύσωμε τ' ἀγαθὰ τῆς ἐπιτυχίας μας. **Εἶναι ὑπέροχο νὰ ζῆ κανεὶς εὐτυχῆς ἀνάμεσα σ' εὐτυχεῖς.**

Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχωμε πρέπει νὰ διατηροῦμε τὸ πρόβλημα ζωντανὸ καὶ ν' ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὴν πραγμάτωσή του.

Πρὶν τελειώσω τοῦτο θέλω νὰ τονίσω:

Ἐμεῖ οἱ δάσκαλοι τῶν παιδιῶν σας εἴμαστε ἀνήσυχοι, προσπαθοῦμε νὰ ἐξουδετερώσωμε τὶς ἀντιξοότητες καὶ νὰ ὀδηγήσωμε τὰ παιδιά σας σ' ὄτι καλὸ, ὑψηλὸ καὶ ὑπέροχο. **Βοηθῆστε μας.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

C. S. Lewis : *The Abolition of Man* (Ἡ κατάργηση τοῦ ἀνθρώπου).

L. J. Cronbach : *Educational Psychology* (Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία).

N. Ἐξαρχοπούλου : Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν.

J. Macmurray : *Learning to be Human* (Περιοδικὴ Παιδαγωγικὴ καὶ Ψυχολογικὴ Ἐπιθεώρησις Ἔτος Γ' - Τ. 11 - Ἰανουάριος - Φεβρουάριος 1965 Μετάφραση Εὐθυμίου Κασιώλα).

